

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi római kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendü-
gese a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részere elő-
fizetési díj: egészévre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

Ugy a lap szellemi részét illető czikkek, mint az előfizetési
pénzek a „Közművelődés” szerkesztőségének Gyulafehér-
várra a várba küldendők.

Bachus, mint Mózes és a Messiás.

A Bachus nevet némely tudósok a Noachos-Nóé szótól szeretnék leszarmaztatni, az N betűnek B-re változtatásával, később pedig az oa-nak egy a-ba való összevonásával. (Anonym observ. ad Natal. Comit. p. 56). De ezen szászarmaztatás nemcsak, hogy nagyon erőltetett, de a mellett valószínű történelmi alappal sem bír. — Hanem ennél sokkal fontosabb az, hogy Bachus kezdetben Jacchosnak is nevezetett (Vossius etym. in Specus.) — Már ha tekintetbe vesszük azt, hogy Bachus alatt közvetlenül, tehát első sorban, Mózes értetődik, s hogy Mózesnek is Joachim volt az első neve — melyet mint zsidó gyermek, születése után nyolczad napra kapott vala (Clem. Alexandr. Strom. i. 1.) akkor bizonyára ezt, t. i. a Jacchos nevet, mi mellett tartjuk fontosnak a Bachus hitregéjének fölfejtésében, — annyival is inkább, mert a Jacchoshoz annyira hasonló Joachim héber szó annyit jelent, mint Ur feltámadása; már pedig a Bachus hitregéjében is van ilyesméről említés téve, midőn az mondatik, hogy ő a Titanok elleni harcban szétszakgatott; Minerva azonban a megöletettnek még verni meg nem szűnt szívét Jupiterhez vitte, ki Bachust, noha már el is vala temetve, halottaiból feltámasztotta; (Phornut. de Nat. Deor. c. 30. — Hygin Jab. 155.) mi az említett névhasonlóság bizonyságára nevez — ugy hiszem — nem kis fontossággal bír.

Különben az alább felhozandó pontok könnyebb megértése vegett tudnunk kell, hogy a pogány hitregészet több ilyenü személyt ismer, a milyen pl. az egyiptomi, görög és thebai Bachus, — ezért, ha mi a Bachus szüleit vesszük vizsgálat alá, azt fogjuk tapasztalni, hogy a hitregészet kezdetben ugyan az első embert Ádámot, s ezzel kapcsolatban a Messiást, a 2-ik Ádámot értette Bachus alatt; — honnan, az ő hitregéjében több, messiási szerepet játszó mythologiai személy egyes vonásaira ismerhetünk; — de

azért kizárólagosan sem Ádámra, sem Nóéra, sem pedig Mózesre nem találunk azok mind összesen; hanem egyikre egy, a másikra más pont; legtöbb pont pedig magára Mózesre talál, mint ezt az alábbiakból is tisztán kivehetni.

A Bachus szüleiül említettnek pl. Jupiter és Proserpina, Luna vagy Ceres; továbbá: Nilus, Nissus és Thione, Jupiter Ammon és Amaltheia, vagy Semele. — A kik pedig Bachust Osiris-szel egy személynek lenni tartják: azok Saturnust és Rheát említik az ő szüleiül. — Ezen hitregészeti személyek mindnyájan, vagy az Ur Istent, vagy pedig Ádámot és Évát jelölik, mint ezeket az illető helyeken láthatni; — és így annál nagyobb okunk van hinni, hogy Bachus csakugyan a 2-ik Ádám, a Messiás helyett is használtott a pogány hitregészetben.

Pausanias, Euripides, Apollodor és több más régi írók szerint, Bachusról azt regélték a lakemoniak, hogy midőn az ő anyja Semele vele teherben vala, őt Semelét az atya Cadmus, egy szekrénybe zárta és így a tengerbe vetette; később azonban a szekrény a partra jutott, s noha Semele már halva találtatott abban, de Bachus még akkor is életben volt. (Pausa Lacon c. 24). — Hogy e pontot tökéletesen megérthessük, egyszerűen csak a kis Mózes vízbevetetésére és szerencsés megszabadulására, megmentetésére kell hivatkoznunk.

Funke szerint, Jupiter Bachust, meghalt anyjának a méhéből kiragadván, elrejtette s 3 hónap mulva ismét újra szülte. — (Funke, Real-Schullexicon.) Mózes-Joachimot is születése után 3 hónapig rejtgette az anyja; ekkor azonban nem lévén elég biztonságban sem a maga, sem a fia élete: egy kosárban a Nil folyam partjára tétette a kisdedet, — hol azt a király leánya megtalálván, mintegy uraszületett, midőn őt a király is életben hagyni megengedte; a király leányában pedig mintegy új anyát nyert, aki őt fel is neveltette.

Hogy Jupiter a maga ágyékába rejti és onnan szüli Bachust, annak valódi értelmét az Ur Istennek — kit Jupiter helyettesít — a megtestesülendő örök ígéhez, a Messiáshoz intézett eme szavai fejtik meg előttünk: »Én a Szentek dicsőségében méhebből a Hajnalcsillag-Lucifer előtt születek tégedet.« (Psalm. 109.) És így Bachusnak Jupitertől a fenn leirt módoni születése maga is egyik legfőbb alapját képezi abbéli állításunknak, hogy Bachus alatt, végelemzésben, csakugyan maga a Messiás értődött.

Bachus — Orpheus és Ovidius szerint — Bimaternek-két anyájának is neveztetett (Orph. hym. 49. Ovid. Metam. 4. v. 12); mit a fennebbi mondatokból lehet megérteni és fölfejtteni; de a mi egyszerűs mind a Messiás kétféle születésére is célel, — értem: a Fiúnak az Atyától való örök és a szüz Máriától való időbeni születését.

Bachus — mint Sicilii Diodor mondja — a Nysos szigetére, vagy mások szerint Arabiának Nisa nevű hegyére küldetett neveltetés végett, hol ő a tudományokban és szép művészetekben példásan, jelesen kiképezte magát. (Diodor. Sic. 1. 3. c. 68, 69). Mózes is — alexandriai Kelemen és mások szerint, a számtanban, mértanban, költészet- és szónoklattanban, az orvosi tudományokban és a zenészetben: az egyiptomi legjelesebb szaktudósok által oktatott, valamint magában a jelképes bölcsészettben is, (Clem. Alex. Strom. 1. r.) Philo szerint pedig az egyiptomban tartózkodó görög tudósok a tudományoknak egy egész új világát tüntették föl előtte. Tanulmányozta — Mózes — e fölött még az egyiptomiak írását is, ugyszintén a csillagázaatot, és pedig részint kaldeai, részint pedig egyiptomi bölcsék után. A honnan méltán mondja már maga a szentírás is, hogy Mózes az egyiptomiak minden tudományában jelesen ki volt művelve. (Actor. 7. 22).

A hitrege azt is mondja, hogy miután Bachusnak testi és lelki tehetségei eléggé ki voltak jöldeve: ő mindjárt azon volt, hogy azokat valamely nagyobb szerű tett által tüntesse ki? — miért is az ázsiaiak, különösen pedig az indusok ellen kezdett hadat viselni (Diodor. Sicul. 1. 3. c. 68, 69). — Mózes is, a héber Flavius József szerint, elfogadván az egyiptomiak kérelmére és ajánlatára az — Indiával majdnem határos — aethiopsok ellenébeni fővezérséget, fényes győzelmet vívott ki rajtuk.

Bachusról az is mondatik, hogy ő kezdette legelőbb a szőlőt művelni. (Diod. Sic. 1. 3. c. 70, 71). — Ezen pont inkább Nóéra látszik célelni, mennyiben a kinyilatkoztatás őt tünteti föl a szőlő legelső művelőjeül; amit igazolni látszik az ezen cikk elején említett névszármaztatás is. — Különben Bachus, mint szőlőműves, ugy is végelemzésben nagyon könnyen ábrázolhatja, jelölheti a Messiást, aki szintén azt mondá egykor: »Én vagyok az igaz szőlőtő és az én Atyám szőlőműves a ki én bennem marad, s a kiben én maradok: az fog sok gyümöl-

csőt teremni. Én és az Atya egy vagyunk«, tehát, ha az Atya szőlőműves, akkor a Fiu is az. (Joan. 15. Joan. 10. Ezech. 15.)

Az egyik Bachusról — a Jupiter és Ceres, vagy Prosenpina fiáról, azt írja Sicilii Diodor (l. 3.) hogy ő — Bachus — találta volna fel a földnek ekével és ökrökkel való fölszántását. — Mózesről is azt írja Artapan görög bölcs Özséb czézárjai püspöknél (Praep. evang. l. 9. c. 27): »Bizonyos Nachorettes nevű ember Mózeszel együtt Menphisbe menvén, azt kérdezte Mózesről, ha valjon nem tudna-e az emberi nemre nézve valamely hasznos és czélszerű dolgot? a kinek Mózes azt mondá, hogy igen is, ő tud; az ökröket tudni illik, melyekkel a földnek fölszántásában élni lehetne.«

Ovidius szerint, Bachus volt az is, ki legelőbb kezdett áldozni az isteneknek, s ki az istenek tiszteletére az embereket megtanította. (Fastor. l. 3. v. 727.) Ezen pont is jól rá illik Mózesre is. Miután, ugyanis, az emberi nem legnagyobb része vétkesen elpartolt vala az egy igaz Istentől, megtagadván egyedül őt illető tiszteletet, imádat és áldozatot is tőle: — s miután még maga az Isten választott népe is az egyiptomi szörnyű rabság alatt el volt tiltva az igaz Isten nyilvános tiszteletétől s az áldozattételektől is: Mózes volt az, kinek megparancsolá az Isten, hogy menne el Pharaóhoz és mondaná meg neki: »Ezt mondja az Ur: Bocsásd el az én népeimet, hogy áldozzon nekem.« (Exod. 8. 1.) — A mit e részben a Bachus és így Mózes által is példázott Messiasról is mondanunk lehetne és kellene: azt mindenki jól tudja, hogy t. i. ő volt az, ki az egy igaz Isten ismeretére és imáadására az emberi nemet legtökéletesebben megtanította, s aki maga mutatta be legelőbb Istennek a nagy, engesztelő áldozatot, s maga rendelte el annak szüntelen való megújítását is, stb.

Ovidius (Fastor l. 3. v. 736) azt is mondja Bachusról, hogy a mézet is ő fedezte föl. — Mózes is a zsidó népet a tej- és mézzel folyó Kanaánba akará vezetni. — E pontra nézve igen érdekesek Mózes eme szavai is: »Az Urnak része az ő népe... kit ... körülvezete, taníta és őrzé, mint szemefényét; mint a sas hívogatván fiait a fészekből, felettök repdes, kiterjesztvén szárnyait: ugy vette fel őt és vállain hordozá. Az Ur egyedül vala vezére és nem vala vele idegen Isten. Magas tartományba helyezteté őt ... hogy szivhasson mézet a kősziklából és olajat a kemény kövekből« (Deuter 32.)

Nevezetes a Bachus hitregejének eme pontja is: Egy alkalommal — azt írja Funke Realschullexiconában — Bachus, mint egy gyönyörű termetű ifju, a tenger partján állott, hol valami kalózkod megpillantván őt, királyfinak képzeltek és megköltözve el akarták rabolni. — Bachus azonban az ő istenségét megakarván mutatni, rögtön lerázta magáról a bilincseket; mire a megrémült gonosztevők mind a tengerbe ugrottak, ott lelvén sirjokat. — Egy

más versio szerint pedig: „Pentheus az ifju Bachust börtönbe záratta s borzasztó kínzásokkal fenyegette. — Egyszerre azonban megrendült az egész börtön; az erős falak leszakadoztak, Bachus pedig lerázta magáról a rablánczokat sb. Már, mi a Bachus elleneinek tengerbe fulladását illeti: az — az eddigiekből itélve — a Mózes és a zsidó népet üldöző Pharaónak és népének tengerbe fulladására vonatkozik. — A Bachus börtönbe záratásánál pedig Mózes élettörténetének azon pontjára kell ismernünk, a mely — Artapan szerint — így hangzik: „Egykor Mózes az egyptomiakat haddal akarta megtámadni; ugy azonban, hogy előbb Aronnal egyesüljön; — kinek jöttét az egyptomi király hírül vévén: Mózes rögtön magához hivatá, és megkérdezte tőle, hogy: mi okból, és honnan jött oda? — O — Mózes — pedig az egész világ kormányzója nevében kérte a királyt, hogy a zsidókat bocsátaná szabadon. — Miért a királyt őt börtönbe záratta. — Éjjel azonban a börtön valamennyi ajtaja mind fölnyit előtte — Mózes előtt — az örök pedig részint rögtöni halállal haltak meg, részint elszórván fegyvereiket mely álomba merültek. — Ekkor Mózes a börtönből a királyi lakba ment, a hol szintén minden ajtó önként kinyit előtte; az örököt pedig itt is mely álom lepte meg. — Mózes eképen a király terméig jutván felkötötte azt; a kit előbb bámulatogott el amiatt, a mit történt — majd pedig — mintha csak játékot akart volna üzni Mózesrel — azon Isten nevéet kezdte tőle kérdezni, aki őt küldötte? — Mit Mózes a királynak tudtára adván: a király azonnal megnemulva rogyott a földre, ugy, hogy csak Mózes hozhatta ismét új életre, visszaadván még szólástehetségét is“ stb. (Eusebius Praepar. evang. I. 9. c. 27.) — Ezen eseményre hivatkozik még alexandriai Kelemen is (Stromat. I. 1.)

Még azon körülmény is, hogy Bachus a nőket oly dühöngökké tette, hogy azok saját édes gyermekeiket szakgatnák szét: a Mózes élettörténetén látszik alapulni, a mennyiben t. i. az egyptomi király parancsára, minden zsidó anya, halálbüntetés terhe alatt köteleztetett arra, hogy minden fiu gyermekét, a születés után azonnal megöljék; a mi a Mózes vízbevetetésének is oka vala.

Az pedig, hogy Jupiter Bachust egy alkalommal kecskebakká változtatta, hogy eképen üldözőinek dühét annál inkább kikerülhesse (Apollod. I. 2. c. 4. §. 3.) csak költői elterdítése lehet annak, hogy Mózes is a Sinai hegyről lejöttekor fénylő szarvakkal látszott birni, az Istennel való hosszabb társalgás világos jeléül; a mi különben az Isten fölségének s a Mózes életszentségének vala a kisugárzása. — A Messiásra vonatkozólag pedig, miután Mózes is egyik kitünő előképe vala Krisztusnak, az Énekek Énekében szerelmes arának eme szavaira czéloznak: „Hasonló szerelemesem a vadkecskéhez és szarvasfához“. (Cantic. 2. v. 9.)

Hozzá továbbá Bachus a harcban oroszlánná stb. változott. (Gyraid. syntag. 8.) az a Mózes oroszlánszivűségére és bátorságára is czéloz ugyan, — de még sokkal inkább a Mózes által is példázott Messiásra, kiről

a szentírás maga is azt mondja: „Győzött az oroszlán Juda nemzetéből, a Dávid sarjadéka“ (Apac. 5. 5.)

Bachus azokat, kik az ő ünnepeit meg nem tartották, szörnyen megbüntette. (Ovid. met. 4.) — Ehez hasonlólt a Mózes élettörténetében is többször találhatni, emlékezzünk csak például, a Kore Dáthán és Abiron esetére, kiket a föld elevenen elnyelt, Mózes és Aron elleni lázadásuk és engedetlenségök miatt. (Numer. 16.)

Említésreméltó az is, hogy Bachus Lykurgustól üzetttetvén; a tengeren keresett menedéket, s később az Aspa folyamon száraz lábbal ment át. (Holle mythol. I. 1, c. 3.) — Mózes Pharaótól üzőbe vétetvén a csudálatosan kétfelé vált verestengeren száraz lábbal ment át népestül együtt.

Bachus többnyire: bájos ifju alakjában, hosszú aranszinü hajjal, a fején repkényfüzérrel és lantra dülve rajzoltatott. — Mózes is — Artapan szerint, magastermetű, pirosszinü, ifju korában veres, öregségében tiszteletparancsoló hosszú szürkehaju, s egész alkotásában méltóságteljes férfiú volt. — A repkényfüzér és a lant: a Mózes elragadó, isteni ihletű, gyönyörű költői tehetségét s ez által szerzett érdemkiszoruját jelöli.

A Bachus thyrsusa-varázsvesszeje is, melylyel oly sok csudát művelt s melynek erejével még elleneit is a tengerbe ugrasztotta: kétségkívül a Mózes csudatevő vesszejére vonatkozik.

Bachus egy iszonyu rémszörnyet is legyőzött, mi által az emberek előtt örök halára érdemesíté magát. — Legyőzte másodizben is a pártütő Titanokat. stb. (Diod. sicul. I. 3.) — A mik itt mondatnak, azok tulajdonképen a Messiásra, mint az ördögön és poklokön diadal-maskodó hőre czéloznak.

Bachusról azt is beszél a hitrege, hogy ő az anyját kiszabadította a pokolból és utóbb azzal együtt fölment menyekbe. (Apollod. I. 3. c. 5. §. 3.) — Ez, az ő örökszüz anyját a bün és ördög hatalma alól kiszabadító Messiásra mutat, aki Máriával együtt fölment az egekbe és ül az atyának jobbja felöl.

Bachus három évig aludott az alvilágban: a Messiás is holta után alászálla poklokra, vagyis Limbusba s csak harmad napon támadott fel halottaiból. Bachus ezen hosszú álombóli fölébredése után a szüntelen örvendő nymphák közé vonult és állandóan ott maradt. (Orph. hymn. 52.) — A Messiás is az ő dicsó feltámadása után az angyalok-9 muzsák örök honában, azok mindig örvendő karai között foglalt helyett.

Bachus a Titánoktól erőszakosan megöletvén, halottaiból ismét feltámasztatott. (Phurmut de nat. Deor. 30 Hygin Job. 155.) — Ez az előbbi ponttal egy alapon nyugszik, s a Messiás ezen szavaira czéloz: „Nem hagyod-oh Isten! — pokolban a lelkemet és nem engeded hogy szented r. thadást lásson“ Psalm. 15. v. 10.

Hát az, hogy Bachus kénye-kedve szerint változtathatta az embereket a legkülönbemű állatokká stb. nem a Messiás mindenható hatalmára mutat-e, aki valamiket az Atyja cselekszik, maga is ugyanazokat cselekszi stb.

Bachusnak még a nejei is mind olyanok voltak, kik a két Éva, és így a Messiás anyja helyett is szere-

peitek, — mint pl. Ariádne, Venus, Nikaia stb. (Natal. com. l. 7. c. 9, Albric. ap. Bocar. l. 5. 25. — Memnon ap. Photion)

Bachus igen gyakran rajzoltatott úgy is, hogy kezében egy szőlőgerezdet tart s azt egy pohárba sajtolja. (Albric. Imag. Deor. c. 19). — A Messiás is azt mondá: „A sajtót egyedül tapostam s a népek közül senkisémmel sem segítségemre“. (Isa. 63. 3). Ezért mondatik az is: „Ő nyomja a mindenható Isten heves haragjának borát öntő sajtót“. (Apocal. 19. 15.)

Bachusnak a lábai alatt gyakran láthatni egy Sattyrt; mi az ördögökön diadalmaskodó Messiást tünteti fel.

Bachusnak még a muzsák is szolgálatában állottak. (Diod. Sic. l. 1. c. 18) a Messiásról is azt írá sz. Pál: „Midőn az Atya ismét a föld kerekességére bevezeti az ő Elsőszületöttjét — a Messiást, meghagyja, hogy imádják őt Istennek minden angyalai“ (Hebr. I v. 6.). — már pedig az bizonyos, hogy az imádás is egy neme az isteni szolgálatnak. S különben is, a sz. írás elég adatot nyújt az iránt, hogy az angyalok csakugyan a Messiás szolgálatában állottak.

Az pedig, hogy az ördögöt helyettesítő öreg Silenus mindenütt követte Bachust, vagyis a Messiást: leginkább az ur Istennek a régi kigyóhoz, az ördöghöz intezett eme szavait fejezi ki: „Ellenségeskedést szerzek közötted és a nő között, a te magvad s az ő magva között, ez fejedet tőri meg, te pedig az ő sarka után fogsz leselkedni“ (Gen. 3. 15.) Ide vonatkoznak Sz. Pál eme szavai is; Jézus Krisztus... megfosztván a fejedelemsegeket és hatalmasságokat fegyveröktől: nyilván körülhordozá őket, önnön ereje által győzedelmeskedvén rajtuk“ (Coloss. 2. 15.) Tehát épen úgy, mint Bachus, hogy mindig magával hordozta Silenust, és annak a hátára is akárhányszor felült.

Bachus olykor a kezében villámot-menykövet tartva is rajzoltatott. (Hederich myth. Lexicon). A mi elég világos jele annak, hogy Bachus a Messiás is Jupiterhez, az ég urához, hasonló hatalmu Isten volt.

Már ennyi és ily fontos érvokat látva, ki csudálkozhatnék azon, hogy a Bachus tisztelet: tán az egész ó világban mindenfelé annyira el volt terjedve? De azon már aztán nem győzünk eleget csudálkozni, hogy miként lehetett képes a bálványozásba sülyedt emberi nem, vagy legalább annak egy része, oly sok szemtelen, oly sok arczpirító istentelenséget és mindenemű gonoszságot a Bachus alatt rejlő Mózes és a Messiásra ráfogni, kinek már csak a nevére is minden térdnek meg kell hajolnia mennyben, földön s még a pokolban is, kit az ó-szövetség is Háromszor Szentnek, Izrael Szentjének nevez, aki mint Istenember mindekben hasonló lón hozzánk, az egy bünt kivéve. — Valóban, az ilyenekből tűnik ki leginkább a pogányság elképzelhetlen iszonyúsága és förtelmessége, de ellenben innen a kereszténység véghetetlen becse és méltósága is, miután csak ez képes a pogányság durva sőtétéséből s a halál árnyékából az Isten fiainak csudálatos világosságára s az örök életre vezetni az Isten képére és hasonlatosságára teremtett embert.

Ennyi és így van Bachusról görögül Dyonisosról írva az én sajtókész művemben; amely azt hiszem, mégis csak megérdemlené, hogy nagylelkű Mecaenás hiányában, legalább kiadó vállalkozóra találjon. És ezen szerény kívánságom annyival is jogosultabb, mert sajnos tapasztaljuk, hogy mily hiterlen irányban műveltek, a mythologiai tudomány maga is — ritka kivétellel — majdnem az egész világon.

Bournáz tanár ur azt írta vala: ha én Bachussal bizonyítok, kötelességem lett volna előbb a Bachus és Apolló közti azonosságot kimutatni, és csak azután menni tovább. — A tanár urnak ezen kívánsága teljesedik, ha a „Közművelődés“ jeles szerkesztőbizottsága a Bachus hitregjéének fenebbi magyarázatát is közölni méltóztatik.

Befejezésül, még néhány ószinte szavam van. B. tanár urhoz, ne terheltessék azt tőlem, mint gutaütött, csuzos s általában beteges, s a halálhoz már közelálló embertől, rosz neven venni.

Én tisztelem mindenkinek a meggyőződését és így a tanár urét is, ez azonban nem gátol engem abban, hogy igaz ószinte és jóakaró keresztény lélekkel kérjem a tanár urat, ne fárasztssa magát a mythológiának most feltüntetett fejtegetési alapján; a melyben már többé sem Isten, sem hit, sem lélekhalhatatlanság, sem feltámadás, sem menyország, sem pokol, sem ördög, sem angyal, sem erény, sem bűn, sem megváltás; egy szóval semmi sincs, mi az embert mint nem csupa állatot, hanem mint az Isten képére és hasonlatosságára s az ő örök bírására teremtett: észlényt kalauzolhatná, vigasztalhatná, eséséből fölemelhetné, s idig és örökre boldoggá tehetné. — Mert azt a tanár ur is bizonyára elismeri, hogy a pogányok mythológiája, épen az általam fenebb elősorolt, s a világ kezdetétől fogva minden művelt és műveletlen népeknek velökszületett hitbéli, vallásérkölcsi és boldogságukat megalapítható eszmékkel, igazságokkal, ígéretek és fenyegetésekkel. — valamint az erénynek, az erkölcsi jónak jntalmazásával s a bűnnek büntetésével foglalkozik stb. Ugy hogy ezek nélkül maga a mythologia is egész terjedelmében nem egyéb minden lényeg nélküli pusztá eszménynél, elvont fogalomnál; tehát mondjuk ki tisztán a nagy semminél.

De hát aztán, ezen képzelt nagy semmi, ha mindjárt a sanskrit nyelvre alapított tudományos buvárlatok alapján valaha sikerülne is azt valódi tudományyá fel-fujni: még akkor is: cui bono? kinek és mit használna az? Megérdemel-e az annyi költséget, fáradságot és vesződséget? Soha, de soha. *A tudós megbecsülte*

S ha a tudomány: vitába-akaratom ellenére is — ennyire belé sodortattam, már azt is csak kimondom, holott jól tudom, hogy az nagyon sok tudósra nézve érzékeny dőfészkint fog hani, hogy: a mythológiát csak olyan egyének magyarázthatják alaposan, hihetőleg, és a józan ész által is elfogadhatólag, kik az ugynevezett theologiai tudományokban kellőleg ki vannak művelve.

Végre, állításom igazolására, szóljon helyettem a pogány Virgilius, aki Apollóban nyíltan fölismerte s az

egész világ előtt meg is vallotta a Messiást. Az ő szavai ezek:

„Ultima cumaei venit iam carminis aetas,
Magnus ab integro Saeclorum nascitur ordo.
Jam redit et Virgo, redeunt Saturnia regna,
Jam nova progenies coelo demittitur alto.
Tu modo nascenti puero, quo ferrea primum,
Desinet ac toto surget gens aurea mundo,
Casta, fave, Lucina! *) tuus iam regnat Apollo!“

MAGYARUL:

Itt van már a kumai vers jóslat kora, melyben Századok új nagy rendje jutandó uralomra megintlen. Visszajövend a Szűz s a szaturnisi boldog aranykor. Már új magzat száll a magas mennyből le a földre. Csak Te a mostszületett gyermekre, ki által a vaskor megszűnik s rá majd az egész földön kel aranyép Szűz Lucina. ügyelj! im már országol Apollód! Ecloga. 4

Fülöp Alajos

T Á R C S A.

Szentföldi emlékirat.

Port - Said.

— Folytatás. —

X.

Ebéd után közös megállapodás szerint, újból a szárazföldre kiszállánk s a kereskedésekből a szükségeseket bevásároltuk. Én is a keleti hőség egyensúlyozása végett egy széles karimájú fehér könnyű kalapot vettem a spanyol kereskedésből, melyért 5 francot fizettem; ehez a kereskedő utasítása szerint szereztem hosszú selyem leplet, mely a kalap hátsó részéről csaknem derékig leért; ez szükséges, hogy a napszúrás ellen az illető megvédve legyen, különben is menetközben gyors lebegése által kellemes szellőt idéz elő. Elláttam magam vékony fehér nadrággal és nagy bambusznád legyezőkkel, mely két czikkért 4 franc és 2 heptát adtam. A forró homok, valamint a nap kiállhatlan fénye kívánatosá tette, hogy szemünk egészségéről gondoskodjunk, azért fekete szemüveget is szerezünk.

A kereskedéseket elhagyva, a postát kerestük fel, mert többen azon szándékkal jöttek a városba, hogy legalább levelezőlapon övéiket értesítsék. Ami sikerült is, mert a posta itt egész napon át nyitva van, vagyis helyesebben mondva, mindenki a rostélyon át vehet és adhat fel küldeményeket.

A postára vezető uton sajátos népséggel találkoztunk; a vizárusokkal. Ezek vagy kecskebőr tömlőkbe zártva árulják énekszó mellett a friss vizet, mint nálunk a tejet árulók vagy bivaly tömlőkkel hordják a vizet házról, házra. E tömlöket, melyek ügyesen bevarva s bizonyos mázzal bekenve vannak, az állat nyakán töltik meg, honalj alatt hordozzák s aki inni kíván, a kéznél levő kanálba karjaival ayom vizet; némely pajkos tömlős, vízszivattyú módjára a népet le is locsolja, ami úgy látszik kelletlenül sértést nem képez,

*) Lucina. Diana-örökszűz istenanyja.

mert a lefeckendezett még „baksist“ adott a figyelmes és megtisztelő vizárusnak. A vizhordás különben a rabszolgauk teendője, kik fekete koftájukba burkolódnak, arczukat félig elleplezik s orrukat gyűrű alakú karkokkal ékeik fel.

Az égető meleg hűsítőt kívánt, ez okból fölkerestük a gyümölcs piacot. Itt szemünk nem győzött gyönyörködni a szebbnél szebb fajú gyümölcsökben. Mindnyájan elláttuk magunkat különösen citrom, narancs, szőlő és szilva félékkel, bőven adván, de bőven is rászédvén a pénzváltásnál. Már a városba kiszállásunk óta folytonos fedezet illetőleg kiséret alatt állottunk, de különösen akkor, midőn a gyümölcsöket bevásároltuk egész raj vett körül abból a nemzedékből, kik a nagy és kis, sötétbarna és fekete, rongyos és piszkos koldusok osztályát képezik, folyton kiáltva „Senyor baksis, khavadsa baksis, a mi magvarán mondvam uram alamizsnát, lovagom alamizsnát.“ Nem tudom, hogy e koldulás keleten divat, vagy a nyomor képe, annyit azonban tudok, hogy nagyon uralkodó bevett szokás; sehol annyi ostromot nem áll ki az ember, mihelyt a hajóból kiszáll, mint Azsia és Afrikában. Almám csupa adakozásnak lettek áldozatai; a lefejtett szőlőgerezdeket pedig a homokból kapkodták ki s a keserű venyigét a szó szoros értelmében mohó étvágygal befalták. Mily kiáltó nyomor bizonyítékai e tettek, hol ilyesmik is móhon elkelnek.

Egyébiránt Port-Saidban alig van ember, kinek eladó portékája ne lenne: a vizhordó vizét, a limonádés savanyu-eresztékét, a gyümölcsárú gyümölcseit, a kis kereskedő apró csecebecseit kínálgatja.

Hogy a nap heve előtt némileg oltalmazva legyünk, betértünk az „Eldorado“ czimű kávéházba, hol az előkező közönség, jelesen a görögök szoktak egybegyűlni. A terem valóban nagyszerű, 60 lépés hosszú és ugyanolyan széles; a magasabb emelvényen, mely tiszta rácsosattal van elzárva — a zenészek állanak, mert itt délelőtt és délután zeneverseny élvezhető. Az emelvény közepén egy állandó pianino várt pártfogóra, a mit meg is talált Harsányi László barátom személyében, ki talpraesett magyar dalokat játszott a figyelmes közönségnek; a zene karvezető meg is dicsérte a szép modulációkat, s kért, hogy énekeljünk a hazai népdalokból, a mit szívesen megtettünk, mert a körünkbe sompolygó társaság érdeklődést mutatott. De az idő már alkonyodni kezdett azért visszatértünk „Austriába.“

Estve egyszerű tűzijáték és villámos világítás terjedt el a tengeren. Egész tündéries látvány mutatkozott. A hajókon a zene francia hymuut játszott, majd a tengeren visszhangzó gyönyörű ének varázshatása fogott el.

Ez ünnepély a francia köztársaság tiszteletére volt rendezve, mely akkor 13-ik évfordulóját ülte.

Másnap isteni tiszteletre a ferenczrendi szerzetesek padlás nélküli fatemplomába vonultunk, itt hallgattuk meg keleten az első orgonát, sz. misét, a gyermekek francia élénkséggel énekeltek, az orgonász pedig francia könynyedséggel csak amugy fúgázott, mintha indulóra készletet volna az ajtatos hívőt. Ide járnak a sz. misére a rendkívül nagy, fehér kalapos, szürke ruhás apácák. A buzgó arabok fezzel s állva hallgatták az isteni tiszteletet. — A templombóli kijövetelünk alkalmával találkoztunk a fran-

czia iskolás testvérekkel, kiket a mindent felforgató köztársaság saját kárára elűzött. Mondhatom, hogy oly nobilis, finom műveltségű egyénekkel, mint a francia barátok, ritkán találkoztam ez utazás alatt. Megismerkedtem az orosz consul tolmácsával: örmény drágománnaival, a bajorhozi missionáriusokkal, kiknek küldetése a sz. föld volt.

Eközben a gőzösünk torkából kibőnlő füstgomolya hájóra intett bennünket. Készen váró bárkásunk felhívására hajónkhoz evezénk, hogy az utazási készülődések miatt fenakadás ne történjen. Hajónkat az oroszországi kiűzött csefos zsidók, ugyszintén a menekültek is jócskán betöltötték, s így bár kényelmetlenül, de azon biztató reménnyel foglaltuk el helyünket, hogy holnap ilyen időtájban a sz. föld vendégei leszünk.

(Folyt. köv.)

Kiseb közlemények.

— **Heti körszemle.** *Jthoz. A Sz. István-Társulat* jun. 14-én valasztm. gyűlest tartott, melynek egyik kiváló pontját kepezte dr. Tarkanyi Béla apátkaanonok-alelnöknek tuzetes jelentése X. római utjáról és a pápa ő Szentségénél tett hódolati látogatásáról, ki a Társulat hódoló feliratát kegyesen fogadta s a magyar népet és a Sz. István társulatot kiváló jó akarataról és atyai szeretetéről meleg szavakban biztosította. — *Et. Lipovucsky István* nváradí 1. sz. püspök ur ő nagyméltósága kertjenek azon helyét, hol **József főherczeg** ő fensége többszori ottléte alkalmaival reggelizni szokott, egy szép emlékkövel örökítette meg, melynek felirata ez: „József halma, ő cs. kir. fensége nek a m. k. honvédség főparancsnokának reggenzi helye. Felállítottat 1853-ik év sz. László napján.“ — *A betelepített újkövömai székelyek* ügyében közelebb a minisztertanács ülést tartott, s a szükségesnek mutatkozó államsegelyezés kérdésében megállapodás jött létre. — **Trefort Agoston** vallás- és közoktatásügyi minster ur emlékére Buzias varosa egy esnos marványszobrot állított, melynek telepítése nagy szamu egyházi és világi notabilitások jelenleteben fényes ünnepélyességek között június 15-án a sz. végbe; az ünnepélyes szent misét Németh József fősz. püspök ő meitisága végezte fényes segédlettel. — **A tiszá-eszlári ismeretes bünper** f. június 19-én került végvárgyalásra; előállított 15 vádított; beidézetett 115 már kihangtatót s 16 új tanu és 6 szakértő; felolvasandó 27 iratokmány.

— **Franciaország.** *A tonkingi expedíció* sokkal nagyobb lett, mint azt előre tervezték, a kormány ugyanis ő—6000 embert kénytelen Tonkingba küldeni, a költségre pedig csak tíz milliót kér. — *Garibaldi elhunytának* évfordulati ünnepélyét jun. 17-én ülték meg Párisban a francia forradalmarok igen csekély szamu közönség részvéte mellett. — Okosabb dolgot is cselekedhetnének a jó gallusok! — Szerk.)

— **Olaszország.** *A Szentszék közre bocsátotta a XIII. Leo alatt Irországgra vonatkozólag eddig kiadott összes okiratok gyűjteményét, mely az angol királyság, Észak-Amerika és Ausztrália összes püspökeinek sőt angol fordításban*

Anglia főpolitikusaiknak is megküldetett. — *Az Egyesült Allamok püspökei* pásztorlevelet intéztek papságukhoz, melyben intik, ne vegyen több részt az ir nemzeti ligában.

— **Mémetország.** *A porosz egyházpolitikai javaslat* egy 21 tagból álló bizottsághoz utasított, mely azt legott tárgyalás alá vévén 13 szóval 8 ellenében némi módosításal elfogadta. A képviselőház jun. 22-én vette tárgyalás alá a javaslatot.

— **Vidéki levél.** A baróthi rom. kath. népiskolában, melynek az iskolai évben 227 mindkét nemü szorgalmas tanulója volt, a zárvizsgák f. év jun. hó 2. és 3-án tartattak meg a következő sorrendben:

Jun. 2-án d. e. 8-tól d. u. fél 2-ig a t. Schnur Vilma tani ő k. a. vezetése alatti leányövendékek III. IV. és V. osztályai; ugyan d. u. 3 tól 7-ig a t. Borbáth János segédkántor vezetése alatti leányövendékek I. és II. osztályai; jun. 3-án d. e. 8-tól d. u. 2-ig a t. Máthé József káplán-tanító vezetése alatti fiúövendékek III. IV. V. és VI. osztályai, d. u. 3-tól fél 8-ig az alattirt vezetése alatti fiúövendékek I. és II. osztályai vizsgáltattak meg.

Mindenik osztályban ft. Vincze István helybeli plébános és iskolaszéki elnök ur elnökölt, — ki is a vizsgát megelőzőleg szívelyesen üdvözlővén a megjelent egyh. tanás tagjait s bezárólag köszönetet mondván megjelenésükért; valamint a jelenlevő szülöket, szintugy reményteljes sarjadekaikat lélekemelő buzdító szavakkal figyelmesteté az ifjuság vallás-erkölcsös nevelésének szükségessége és fontosságára.

Sok baj és nyomorral küzdve bár, öröm sugárzék a szülök arczaíró, látva, miszerint az Isten kegyelme által támogatott sz. törekvés — a népnevelés érdekében — nem maradt sikertelen.

A hálaadó isteni tisztelet, melyet „Te deum“ előzött meg, jun. 4 én tartatott meg. —

Midőn a fenirtakat elősoroltam, a köteles hálaérettől indittatva, örömmel emlékezem meg azon kegyes jötevőkrol, kik — a népnevelés ügyét szívőkön hordozva — a jelen alkalommal sem késtek népiskolánkat kegyes adományokkal megörvendeztetni. Eunnélfogva kedves kötelességemnek ismerem ünnepélyesen hálátat nyilvánítani a helybeli közs. előjáróságnek, mely — valamint eddig a népnevelés emelése érdekében vezérszereplő vala, szintugy most is tényleg bizonyítja be e nembeli buzgalmát, midőn a legjobb tanuik között jutalomképen 12 drb „Lelki Manna“ czimü imakönyvet osztatott ki. — Ugyszintén köszönetet mondok helybeli birtokos és kereskedő tek. Incze Gyula urnak, ki 2 frtot és sörgyáros t. Köpe Vilmos urnak, ki 1 frtot adományozott. Előbbi 1—1 legjobb és legszegényebb mindkét nemü tanuló között, az utóbbi egy legjobb szavaló között leendő kiosztás végett. — Jutalmaztatott még mindkét nemü tanulók közül 20, az e czélra hagyományozott tőke kamataiból.

Kamatoztassa a seregek ura a nemeskeblü jötevők adományait az egyház és haza felvirágzására, s engedje, hogy nemes bőkezűségük jutalmát az Isten százszoros áldása növelje !!! Baróth, 1883 jun. 16.

Markaly István, kántor-tanító.

— **Lönhart** Ferencz püspök urunk ő nmlsaga Menaságról május 18-án délután 6—7 óra közt az esős idő daczara is nagy kíséret mellett érkezett *Csik-szt. Mártonra*. A diszkapunál nagy néptömeg várta, hol a kir. járásbíró Márton Ferencz ur testületileg fogadta, meleg szavakban köszönvén meg ő excájának, hogy apostolkodási körútjában alesikot, mint az erdélyi katholicismus sulypontját, magas látogatásával első sorban kegyeskedik szerencseltetni. Bent a piacon a helybeli alesperes Buzás Mihály fogadta nagy segédlettel és az áhitatos néptömeg buzgólkodása közt az érkező magas vendéget. A harangok

zugtak, az ágyuk dörgötek, a nép örömtias éljenzése közt vonult a főpásztor a felékitett imaházba, és a szokásos áldás után, a lelkesi lakban elszállásoltatván, a testületeket u. m. kir. járásbíróságot, a szolgabíróságot, papságot a községek képviselő testületeit, és a tanítói kart fogadta.

Második nap máj. 19-én megkezdődött az isteni tisztület, mely alatt az imaház nem bírta befogadni a néptömeget; helybéli alesperes Buzás Mihály ur magvasan és nagy lelkeséssel szónokolt a hit titkairól, mire a nagy tisztességű főpásztor az oltár lépcsőjéről válaszolt, illetőleg tovább magyarázta a népnek a hit titkait: erős és meggyőző érveket hozott fel a természet köréből; látjuk pl. — ily formán szólott, hogy az elvetett kis mag, a föld erős göröngyét miként furja át, tapasztaljuk, ho y egyik része vöröset, a másik fehér, a harmadik tarkát virágozik, holott mindeneknek levele zöld; hogyan történik ez? magunknak megmagyarázni nem tudjuk. — Így vagyunk az ur által künyilatkoztatott hittel is. A véges a végtelen felfogni nem bírja ugyan, de észszerű hitében az Isten mindenhatóságát, bölcsességét kézséggel ismeri el. Ha a velünk érintkezésben lévő dolgok természetét s okait sem tudjuk kifejezni: vajjon van-e és lehet-e józan okunk a hit titkain fenakadni.

Püspök urunk ő nmulta ezután 343 hívőnek osztotta ki a bérmálás szentségét.

A nagy ünnepélyességgel beveződött isteni tisztület után következett d. u. 3 órakor a paplakban az ebéd; a testületileg tisztelőkön kívül jelen voltak: Mikó Bálint főispán, id. Madár Imre főjegyző, Mihály Ferenc országgyűlési képviselő, Keresztes Márton nagyhaldogaszonyi alesperes; még sok világi és az alesiki papság. — Az első pohárköszöntést a házi gazda mondta a főpásztorra és apostolkodásának missióját meleg szavakban körvonaloza. — A második poharat, *Márton Ferenc* kbíró nemesak a kir. jbiróság személyzete, hanem a hitközség nevében is ugyan a főpásztor ur ő excjára emelte. Erre különösen fel kell hívnom a t. olvasó figyelmét, mert ez nem egyszerű beszéd hanem kimagasló beszéd volt, nemesak kidolgozott szép stílusú miatt, hanem azért is mert nagy elveivel, rámutatva a hit gyözedelmeire. Nagyon sajnálom, hogy azon magvas beszédet egész terjedelemben nem közölhettem; azonban amit melegeben megtarthatam, azt főbb vonásokban jónak látom közölni.

Az anyagi dolgok bírāja, a főpásztorhoz, mint ki a lelki dolgokban Erdély főbírája is, körülbelül így szólott: „Kegyelmes uram!” — méltóságú püspök! Köszönöm magam és az illetők nevében, hogy Csikmegyét, mint a katolicizmusnak súly-pontját, és ebben hitközségeinket is magas látogatásával megtisztelni méltóztatott. Kérem az egek urát, hogy az az áldás, melyet apostolkodása közben mint az Isten felkent magas szolgája osztogat, legyen, miként a nap melege, áldásos. Es midőn körutjából gazdag tapasztalatokkal székvárosába visszatér, vessen fátyolt hiányainkra, mert ha szegények vagyunk is, érzelmei dologban vallásos kegyelettel ragaszkodunk az Isten nevében fennen lengetett zászlóhoz. Napjainkban több oldalról hallok a zugolódást, melynek élé inkább a világi *intelligens osztály ellen* van irányítva, a miatt, hogy vallásos érzelmetünkben hanyatlunk, és mint kath. hívek, nem ragaszkodunk oly szívóssággal vallásunkhoz, mint más felekezetbeliek. Ez bárkinek lehet egyéni nézete; de átlányosságban nem alkalmazható, az egyes hulladékok még nem képezik az illető elemet. De különben is; a mi vallásunk hasonló egy már megöregedett fához, melyre hatott gyökerei olyanok, hogy azt a szél támasz nélkül sem dönti ki, mert azt az Isten keze alkotta, az isteni mű; míg a más felekezetbeliek emberi alkotás lévén, híveik támogatására vannak utalva.“

Itt a szóló a főpásztori prédikációból a magról és rózsáról fentebb jelzett hasonlatokra hivatkozván, tovább folytatta pohár köszöntését.

„Ha a szabadba kilépek, bámulom gyümölcsfáimat, hogy azok miként csontosodnak, kéregtakarójukat ki szabja reájuk? nedvvérüket a földből hogyan kapják? ki rendezte be ezek vidor életét? a levél hogyan bontakozik ki a fa törzséből? a gazdag szép virágzatot ki festette? a tarka szín pompázatot ki varta belé és ki lehelte bele azt az üdítő felséges illatot? ha nem maga az ur Isten!“

Valamint a multban, ugy a jelenkorban is meg van a hit diadala.

Angolhon, a világ legtekintélyesebb és legerkölcösebb törvényhozó házából hittagadó tagját, mint bélpoklost kiöltötte magából és a korlátlan kívül helyezte. De Hollandban is van Bradlaugh- eset. Dr. Hartag H. ki az aszeni város tanács tagjává választatott, megtagadván az eskületelt, nem engedték meg, hogy tanácsosi helyét elfoglalhassa. Ezért a kormány a kamarában interpelláltatott, mire az igazságügyminiszter következőleg válaszolt: „Helyeslem a tanács eljárását, hogy az esküt megtagadó tudós nem foglalhatja el hivatalát, mert az állam világi ugyan, de nem athous. Az Isten nélküli társaságban nincs valódi tudomány, nincs művészet, nincs lelkesedés, nincs eszmény, nincs erény, mert mindezek a hittől elválhatnak, hit nélkül nincs igazság. A hit nélküli embernek, a hittel bíró államkormányzatban nincs helye.“ Mindez törvényhozó-házban, törvényhozók előtt történt, nem fegyver, hanem a hit erkölcsi diadala folytán. *Hugo Victor*, a költőkirály, nemrég, számos vendégei előtt, kik közt diplomaták is voltak, az anyag imádók ellenlábosaival szemben így nyilatkozott: „Az anyag Isten nélkül egy porszem. Mi más meghalni, mint beleköltözni az örökéletbe? Én is tudom mindazt, mit a könyvek a természet titkairól tanítanak; ismerem a csillagközöket, s tudom, mit tartsak a föld rétegeiről: de azért, midőn estendén álomra hajtom le fejemet, azzal a kis imádsággal pihen el lelkem, mire apám, anyám tanított meg, mint kicsiny gyermeket, mely azóta soha el nem hagyott, mert egész tudásomnak összege egy porszem, de hitem egy világ. N m egy világ, hanem két világ, mert még egy másodikat is ígér, melyről hiába az áztatás, hogy nincsen, mégis hiszem, hogy van. Ez a vélelmes tudást a teljes bizonyosság magaslatára emeli, mert meggyőz, mert megerősít. *Correggio*, a híres olasz festő: egy teherhordót ültetett maga elébe, egy szentet akarván festeni; és a teherhordót ugy festette le, hogy a vásznon a szentben elveszett a teherhordó. A művész, művészetében elérte a művészeti tökélyt, de hiányzott belőle az isteni erő, lelket nem tudott belélehelni. *Thorwaldsen*, a híres dán szobrász, hatalmas vésőjével márványból egy emberi alakot szeken ülte, és jobbkez mutatóujját a homlokra illesztve kivésvén, a művészi tökélyvel elkészült e szobor kiadatott a szakértőknek megbíralás végett, hogy mi hibázik belőle, s a bírálók a szobor alá csak ezt írták: — *Csak a lélek.*“

Kegyelmes uram! a kutató ész bármerre tekintsen, mindenhol megtalálja hitében az Isten, még azok is, kik a szelet kergetik, mire a vihar után a lélek nyugalma kezdődik. Legyen béke, legyen áldás főpásztori körutján és azt kívánjuk, hogy exciádát az isteni Gondviselés az emberi kor leghosszab idejéig éltesse!“ —

Erre a főpásztor ülőhelyéből felemelkedvén, a pohárkocczintásra odasiető felköszöntött megcsókolta, ki a magas kitüntetés kézsékolással viszonzotta.

Ezután Nagy Lajos cz. kanonok ur emelt poharat, Csikmegye közszeretető főispánjáért, emelkedett szavakban adván annak kifejezést, hogy a jeles család jeles gyermekében hosszasan folytassa az életet.

Márton Ferenc ur egy második köszöntőt is mondott a papságra. E szellemes felszólalásban a püspököt egy fővezérhez, papjait pedig közkatonákhoz hasonlította, kik minden órában tekinthetők tábornokoknak is, az általok vezetett hű sereg élen. — Továbbá a házigazda köszöntötte a

szolgabíró, majd a nagy-boldogasszonyi esperes-plébános urat, kinek nem régi nehéz betegségére czélozva, kívánta, hogy akit mindenki szeret, a ki mindenkinek kell, csak a halálnak nem: azt az Isten sokáig éltesse! Erre a köztisztelőben álló szellemes pap azonban megjegyzé, hogy „hitelezői jól imádkoztak vala érte,“ mely nyilatkozat nagy derűtséget okozott. — Voltak még más toasztok is, melyeket hogy hosszas ne legyenek, engedjen el a t. szerk. ur. *)

Ebéd után a kegyes főpásztor, ki a tegnapi győágélkedésből felüdült a helybeli iskolákat látogatta meg; a próbavizsgálat kitünően sikerült; a főpásztor nagy meglepéssel és buzditó szavakkal vett búcsút a kitünő tanítóktól és a tanuló gyerekektől.

Esti 6 óra körül püspök ő execha nagy kíséret mellett körutját tovább folytatta Csík szt.-Királyra.

(Folyt. köv.)

Irodalom.

— Előfizetési felhívás az „Összetartás“ című katolikus közlönyre. E lap, mely minden hó 1-én és 15-én Budapesten Szt. Emili szerkesztésében és kiadásában jelenik meg, máregy éve, hogy a kath. szellemű irodalmat hazánkban nem csekély mértéken gazdagítja s katta. egyháznak is már fontos szolgálatokat tett, minélfogva minden pártólásra méltó, miért mi is azt t. olvasóinknak becses figyelmébe legmegelőgebben ajánljuk. — Az előfizetési ára egész évre 2 frt. júliustól deczemberig 1 frt.

— Megjelent és beklídezett „Malattató zsebkönyvtár“ 21 és 22-ik füzeté, melynek változatos tartalma: „Színész és komédiás.“ „Regényes hajlamok.“ „Hogy keletkeznek a lavinak.“ „Tejesült jóslat.“ „Egy régi butor.“ „A kísértetek órája.“ Minden füzet külön kapható Esztergomban Bazárovis G. könyvkiadásában; ára egy-egy füzetnek 12 kr.

A napi események köréből.

— Ft Lőnhart Ferencz püspök urunk ő nagyméltósága alsóik-háromszéki bérci körútjából t. jun. hó 18-án este a 9 órai vonattal szikhelyére szerencsésen visszaérkezett. Fogadására a pályaudvarban megjelentek a kaptalan és központi papság képviselőinek élén nsgs. Barts Ferencz nagyprépost-püspökhelyettes ur, továbbá az érettségi vizsgálatok alkalmából Gy.-Fehérvárt időző Pál Sándor kir. főigazgató ur ő nsga, Setz Károly háziorvos, a püsp. irodai személyzet, Schenk József jószágigazgató, stb. — Masnap 19-én d. e. fél 12 órakor a ft. káptala, központi papság, tanári és tanítói kar s a növendékpapság testületileg tisztelteti ő Nagyméltóságánál. Ez alkalommal Barts Ferencz nagyprépost-püspökhelyettes ur ő Nsga meleg szavakban üdvözölte a nehéz, hosszú, de áldásdus körútjából viruló egészségben visszaérkezett Főpásztort, ki is felharsanó eljenzések után atyai szeretet szavakban megköszönve a szíves tisztelgést s a szeretet és ragaszkodás ny szép nyilvánulását, rövid szavakban ecsetelte főpásztori körútjának nevezetesebb mozzanatait, különösen kiemeven azt, hogy a látogató főpásztor iránt a hívek részéről kivétel nélkül tanúsított szívéllyesség, hü ragaszkodás és a lelkesedésig emelkedő öröm a püspök látása fölött, benne azon meggyőződést érlelte meg, hogy a classicus székegy földet, daczára a kor veszedelmes áramlatának, még ma is romlatlan hitű, vallásbuzgó, egyházához szilárdan ragasz-

* Kedves Uram Bányán! a kért engedélyt most ugyan megkapja fölünk, de csak azon föltétel alatt, hogy ha kedves soraival többzor is el-látogat hozzánk. — Szerk.

kodó nép lakja, mely Péter sziklájának egyik megvihatlan bástyáját képezi. A lelkes éljenzéssel fogadott beszéd után hódolati kézesokra sietének a tisztelgők, mely alkalommal majdnem mindenkinek volt egy-két nyájas szava a kegyelmes Főpásztornak, különösen pedig növendékpapjait inté atyai szeretettel szorgalomra, kitartásra, és lankadást nem ismerő munkásságra a jó erkölcsökben és tudományban, tekintve a sokoldalú igényeket, melyeket jelen korunk támaszt az egyház és papjai iránt.

— „Az erd. egyh. m. papi nyugdíjalap“ ügyében az alsó-fehérmegyei esperes körületi és központi papság jun. 20-án Gy.-Fehérvárt ft. Kardos Ignác kanonok-főesperes urnál gyűlést tartott. Szőnyegen volt a nm. Püspök ur által a véleményadás végett áttett „nyugdíjalap-szabályzat“ mely mindenek előtt egész terjedelmében felolvasatott, azután pedig minden egyes pontja tüzetes megbeszélés tárgyává tetetett. — Az alapszabálytervezet, ugy általánosságban, mint részleteiben lelkesedő örömmel fogadtatt el; a püspöki magas felhívás-értelmében részletezett és ajánlatba hozott módosítványok, a lapunkban közléteendő értekezleti jegyzőkönyv utján fognak egész terjedelmükben nyilvánosságra hozatni.

— A z é r e t t s é g i v i z s g á l a t a a gyulafehérvári püsp. lyceum II. osztályában a következő sorban tartott meg: a) jun. 4-én 7 órakor kezdődött az írásbeli érettség a magyarból, b) 5-én, valamint a következő napokon is ugyanez időben t. i. 7 órakor — latinból magyarra c) 6-án magyarról latira, d) 7-én görögöl magyarra; e) 8-án magyarrol, németre; 9-én pedig a mennyiségből. A szóbeli érettségi vizsgálat, mely nsg. Pál Sándor ur kir. tanácsos és főigazgató elnökielte alatt jun. 18 és 19-én tartott a következő sikert eredményezte: Vizsgálatott 25 ifju. Ezek közül 21 rendes, 4 magántanuló. Erettnnek nyilvánított dicsérlettel 5, egyszerűen 17, visszautasított három honapra 3 ifju.

— Az erd. rom. kath. irodalmi társulat pénztárába fizettek; Dr. Veres Ferencz, elf. 1883-ra 2 frt. Br. Gamera Arthur, elf. 1881-re 2 frt. 1882-re 4 frt. Kalapács Imre, ptg. 1882-re 5 frt. Mátyás Domonkos elf. 1883-ra 1 frt. Pálty Mózes, rtg. 1883-ra 1 frt. Zomor Dániel, ptg. 1883-ra 5 frt. Vitális Károly, elf. 1883-ra 2 frt. László Dávid, rtg. 1883-ra 1 frt. Bándi Bernardin, ptg. 1883-ra 5 frt.

Előfizetési felhívás.

Bizalommal kérjük mélyen tisztelt olvasóinkat, kiknek előfizetésök folyó junius hó végével lejár, hogy pártfogásukkal továbbra is megtisztelni s megrendelésüket a „Közművelődés“ július-deczemberi folyamára megújítani méltóztatnának.

A lap előfizetési ára: július-deczemberre 2 frt; július-szeptemberre 1 frt o. é. Az előfizetési pénzeket kérjük a „Közművelődés“ szerkesztőségének Gy.-Fehérvárra a várba czimezni.

Tisztelettel kérjük továbbá e lap barátait s pártfogóit, hogy azt ismerőseik körében terjeszteni s a lapnak új előfizetőket szerezni sziveskedjenek.

Gyula-Fehérvárt, 1883. jun. 16.

A szerkesztő-bizottság.

Kiadja: Az erdélyi r. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF.
Szerkesztőtársak: BALOGH IGNÁCZ, Dr. CSERNI BÉLA, FÁBIÁN SÁNDOR, STRAUBERT ÖDÖN
Nyomatott a püsp. lyc. nyomda gyorssajtóján (Lővy B.-nál) Gyula-Fehérvárt.